

O'QUVCHI YOSHLARDA JINSIY TARBIYANING PSIXOFZIOLOGIK ASOSLARI

Saidova N.I

Nizomiy nomidagi TDPU

“Amaliy psixologiya” kafedrası o`qtuvchisi

Meliqoziyev M.D

Nizomiy nomidagi TDPU

Pedagogika psixologiya fekuliteti talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada jinsiy tarbiyaning psixofziologik asoslari hamda yosh o'quvchilarga pedagog kadrlar tomonidan jinsiy tarbiya, jinsiy ko'payish va gender farqlash bo'yicha ma'lumotlar berilishi keltirib o'tilgan.

Annotation: *In this article, the psychophysiological foundations of sex education and the provision of information on sex education, sexual reproduction and gender differentiation to young students by pedagogues are mentioned.*

Аннотация: *В данной статье упоминаются психофизиологические основы полового воспитания и информирование педагогов о половом воспитании, половом размножении и гендерной дифференциации учащейся молодежи.*

Tayanch so'zlar: *gender, adekvat, sotsializatsiya, rivojlanish va differentsiatsiya, moslashish somatik (tana), reproduktiv, identifikatsiya*

Mavzu yuzasidan atrofimdagi oilalarni kuzatib, bu borada har kim turlicha firklashining guvohi boldim. Hayron qoldirgani, jinsiy tarbiya deganda, aksariyat ota-onalar shaxsiy gigiena qoidalarini tushunishadi, xolos. Aslida esa bolalarning jinsiy tarbiyasi juda nozik masala. Tanlagan mavzuimiz kòlami shu qadar kengki, bolalar ruhiyati bilan birga salomatligiga ham urg'u berib o'tishga to'g'ri keladi.

Jinsiy tarbiya - bolalar, o'smirlar va yoshlarda jins masalalariga to'g'ri munosabatni shakllantirib borishga qaratilgan tibbiy va pedagogik tadbirlar tizimi.

Jinsiy tarbiya - bu insonning qarama-qarshi jins vakillariga nisbatan jamiyat uchun foydali bo'lgan munosabatini belgilovchi sifatlar, xususiyatlar, xususiyatlar, shuningdek, shaxsiy munosabatlarni rivojlantirishga qaratilgan jarayon. Jinsiy tarbiya sohasi nafaqat erkak va ayol o'rtasidagi nikoh kabi o'ziga xos munosabatlar, balki ularning har qanday boshqa munosabatlari - jamoat hayotida, ishda, dam olishda, ya'ni turli jinsdagi odamlar o'rtasidagi har qanday munosabatlardir. Jinsiy tarbiya nafaqat kattalarning axloqiy xulq-atvorini, balki jinsiy jihatdan ham to'g'ri tarbiyalanishi kerak bo'lgan bolalarning axloqiy xulq-atvorini ham nazarda tutadi. Jinsiy tarbiya bolaning keyingi rivojlanishi uchun katta ahamiyatga ega. Ota-onalar unga kelajakdagi oilaviy ahvoli, nikohga bo'lgan munosabati, qarama-qarshi jinsga bo'lgan munosabati va jinsiy munosabatlardagi xatti-harakatlariga bog'liq bo'lishi mumkin. Jinsiy ta'lim jinsiy yo'l bilan yuqadigan infeksiyalardan qochish imkonini berishi haqida gapirmaslik kerak. Afsuski, barcha ota-onalar va ta'lim muassasalari bu masala bo'yicha to'liq ma'lumot

yoki umuman ma'lumot bermaydilar. Bu yerda tushunmovchilik va ishonchsizlik paydo bo'ladi. Ammo bolaga o'g'il va qiz o'rtasidagi farqni tushunishga imkon berish, bolalarning qayerdan kelganligini va agar yaqinlik paytida bola ularni payqasa, otanonalar nima qilishlarini tushuntirish juda muhimdir.

Mening fikrimcha, jinsiy tarbiyani shunday aniqlash mumkinki, jinsiy tarbiya - bu erkak (o'g'il) va ayol (qiz) shaxsini shakllantirish uchun rejalashtirilgan, vositalar, usullar va ijrochilar bilan ta'minlangan chora-tadbirlar tizimi.

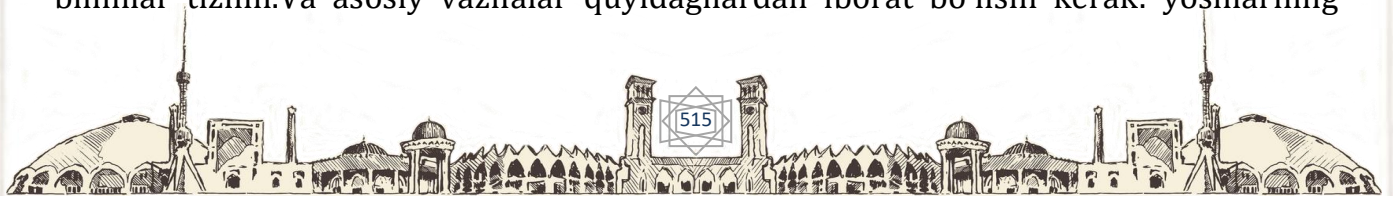
Erkak tajovuzkorlik, mustaqillik, kuch, faollik, oqilonalik, vositachilik, individual yutuqlarga yo'naltirilganlik bilan ajralib turadi. Ayol esa zaif, passiv, qaram, yumshoq, hissiy, boshqalarga yo'naltirilgan, ifodali sifatida tavsiflanadi. Jinsiy farqlarni tahlil qilish bilan fanning ko'plab sohalari olimlari shug'ullanadi: biologlar, fiziologlar, shifokorlar, psixiatrlar, psixologlar. Shubhasiz, bu ma'lumotlar biz, pedagoglarga tegishli.

Nima uchun o'qituvchilarga gender farqlari haqida chuqur bilim kerak? Avvalo, ular shakllanish va o'z-o'zini tartibga solish bosqichida zarur. Xulq-atvorni o'z-o'zini tartibga solish "shaxsda o'zi haqida ma'lum ma'lumotlarning mavjudligini" nazarda tutadi. O'zi haqidagi bu ma'lumotlarning bir qismi insonning ma'lum bir jinsga mansubligi, bir necha jihatdan farq qiluvchi qarama-qarshi jins vakillari mavjudligi haqidagi bilimdir. Bu shuni anglatadiki, gender farqlari haqidagi bilim insonga xatti-harakatlarni o'z-o'zini tartibga solishda katta yordam beradi. Inson tanasi, uning tuzilishi va bunday tuzilish sabablari haqidagi g'oyalar uning aqliy xususiyatlari, axloqiy fazilatlar va boshqalar haqidagi g'oyalar bilan bir qatorda "O'qitish tizimi" ning tarkibiy qismidir. Har bir insonning qobiliyatlari va xususiyatlarini bilish insonning o'zini o'zi qadrlashi va da'vo qilish darajasini o'zgartiradi, bu har bir shaxsning "men" tizimining psixologik va ijtimoiy qulayligini yaratish uchun muhimdir. Yuqoridagi barcha qoidalar jinsiy tarbiya inson shaxsini rivojlantirish uchun zarur, degan xulosaga kelish imkonini beradi, chunki "jinsiy aloqa" nafaqat biologik, fiziologik va ijtimoiy tushunchadir. Gender farqlari haqidagi bilimlar (keng ma'noda o'qituvchilar uchun, tor ma'noda bolalar uchun) jinsiy tarbiyaning sharti bo'ladi va uning mazmunini belgilaydi.

Jinsiy tarbiyaning maqsad va vazifalari jamiyat manfaatlari bilan to'liq belgilanadi. Shaxsiy hayot sohasida inson jamiyatdan tashqarida, deb taxmin qilish noto'g'ri bo'lar edi. Zero, har bir shaxsning individual darajasidagi xususiyatlari u vakili bo'lgan jamiyatning xususiyatlarini ifodalaydi. Shu sababli, o'zini jamoat hayotida topa olmagan kishi oilada, shaxsiy hayotda o'zini etarlicha muvaffaqiyatli o'rnatolmaydi.

Menimcha, jinsiy tarbiyaning maqsadi adekvat ma'noni shakllantirish bo'lishi kerak, ya'ni. jinsiy motivatsiya.

Jinsiy ong - bu shaxsning jins vakili sifatida shaxs bo'lish tajribasi va motivatsiyasini shakllantiradigan va shakllantiradigan bilimlar, shaxsiy ma'nolar va bilimlar tizimi. Va asosiy vazifalar quyidagilardan iborat bo'lishi kerak: yoshlarning

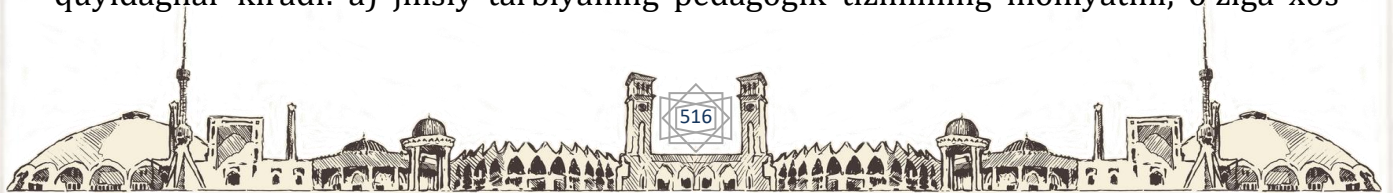
ehtiyojlarini ongli ravishda shakllantirishga yordam berish; jinsiy aloqa madaniyatini o'rgatish tizimini tizimlashtirish; kelajak oilaga, bolalar tug'ilishiga to'g'ri munosabatni shakllantirish. O'qituvchilarning vazifasi, shuningdek, bolalarni tarbiyalashda gender farqlarini hisobga olish zarurati. Jinsiy aloqani insonning biosotsial mulki sifatida ko'rib chiqsak, bolaning jinsiy tarbiyasi uning gender-rol sotsializatsiyasi jarayonida amalga oshiriladi, deb taxmin qilish mumkin.

Gender-rol sotsializatsiyasi umumiy sotsializatsiya jarayonining ajralmas qismi bo'lib, u uchta komponentni o'z ichiga oladi: ma'lum bir jins vakili sifatida o'zi haqidagi g'oyalarni rivojlantirish, gender-rol afzalligi va qadriyatlar yo'nalishlarining paydo bo'lishi, shuningdek, ijtimoiylashuv shakllari. jinsga mos keladigan xatti-harakatlar. Jinsiy-rol sotsializatsiyasining etakchi mexanizmlari umumiy identifikatsiya va gender farqlanishini ko'rib chiqish mumkin. Gender identifikatsiyasi - bu o'zini ma'lum bir jins vakillari bilan identifikatsiya qilish, o'zini ma'lum bir jins deb tasniflaydigan va tegishli gender roli talablarini boshqaradigan shaxsning xulq-atvori va o'zini o'zi anglashining birligida namoyon bo'ladi. Jinsiy tabaqalanish - bu o'zini qarama-qarshi jins vakillaridan aniqlash, genetik, morfologik va fiziologik xususiyatlarning umumiylikida namoyon bo'ladi, ular asosida erkak va ayol jinslari ajratiladi.

Jinsiy farqni o'rganishda ikkita nazariya mavjud.

<p>Birinchisi, ijtimoiy ta'lim nazariyasi bo'lib, unga ko'ra bola jinsni o'zlashtirish jarayonida passivdir.</p>	<p>Ikkinchisi, kognitiv-genetik nazariya "bolaning jinsiy rollari haqidagi g'oyalari ijtimoiy mashqlarning passiv mahsuli emas, balki bolaning o'z tajribasini faol ravishda tuzilishi natijasida paydo bo'ladi, deb asoslanadi.</p>
--	--

Jinsiy rivojlanish, jinsiy farqlash va identifikatsiyalashning uchta jarayoni ajralib turadi: 1) bola ikki jins mavjudligini bilib oladi; 2) u o'zini ikkita toifadan biriga kiritadi; 3) o'zini o'zi belgilash asosida o'z xatti-harakatlarini boshqaradi, o'z-o'zini tanlash, va uning shakllarini afzal ko'radi. Bu nazariyalar bir-biriga zid emas. Ehtimol, ular jinsiy sotsializatsiya jarayonining turli tomonlarini ochib beradi, shuning uchun biz jinsiy tabaqalanish bolaning genetik merosi tufayli, asosiy tamoyillarga asoslangan o'rganish va ta'lim yordamida amalga oshirilishiga e'tibor qaratishni o'rinli deb hisoblaymiz. tizimli-strukturaviy, yaxlit va faoliyat yondashuvlari tamoyillari. Jinsiy tarbiyaning mazmuni - bolani o'rab turgan hayot, turli jinsdagi odamlar o'rtasidagi munosabatlar, bu munosabatlar normalari, oiladagi odamlarning shaxsiy hayoti, ularning faoliyat sohalari. Jinsiy tarbiya mazmuni - bu tarbiyachining bilim va o'ziga xos ko'nikmalar tizimi, unga vazifalarni hal qilish imkonini beradi. Bu bilimlarga quyidagilar kiradi: a) jinsiy tarbiyaning pedagogik tizimining mohiyatini, o'ziga xos

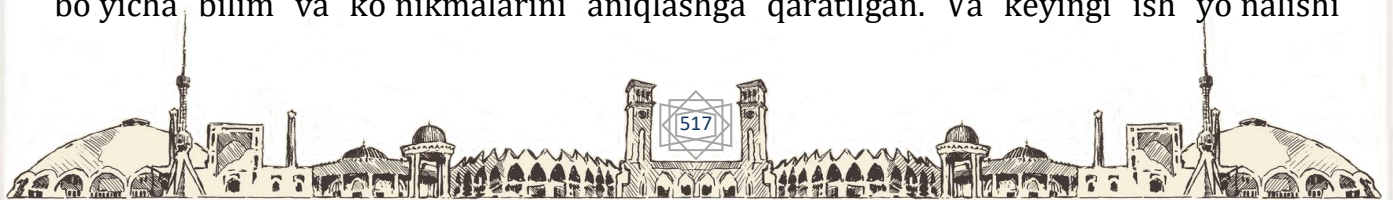
xususiyatlarini bilish. Jinsiy tarbiyaning pedagogik tizimining mohiyati uning barcha tarkibiy qismlarining o'zaro bog'liqligini o'rnatishda, frontal, kichik guruh va individual shakllarning ishlashining o'ziga xos bog'liqligida namoyon bo'ladigan usullar va shakllardan foydalanishning kombinatsiyasida yotadi. bolalarni tashkil etish. Jinsiy tarbiyaning pedagogik tizimining o'ziga xosligi uning ma'lum tarkibiy qismlarining dominant funksiyasida namoyon bo'ladi. Bular, bizningcha, tashkil etishning maqsadi va shakllari; bolalarning yosh rivojlanishining o'ziga xos xususiyatlari va o'g'il va qiz bolalarning gender-rol sotsializatsiyasini bilish; c) inson faoliyatining bola uchun mavjud bo'lgan tomonlari va sohalari to'g'risidagi bilim. Bular odamlarning mehnati, ota-onalarning oiladagi vazifalari, ota-onalarning insonning kelib chiqishi jarayonida roli va o'rni, qiziqishlar, bo'sh vaqt. Jinsiy tarbiya tamoyillarini bilish: ota-onalar, o'qituvchilar va tibbiyot xodimlari tomonidan jinsiy tarbiyaga yagona yondashuv printsipti, jinsiy tarbiya zarurati, uning maqsadlari, vositalari, usullari va mazmuni haqidagi qarashlarning umumiyligida namoyon bo'ladi. bolalarning yoshiga qarab usullar; bolalarning jinsi, ularning yoshi, bolalar va ota-onalarning psixologik va axloqiy tayyorgarligi darajasi, ularning intellektual darajasini hisobga olishni o'z ichiga olgan jinsiy tarbiyaning tabaqalashtirilgan va bosqichma-bosqich tabiati printsipti;

bolalar oladigan ma'lumotlarning ishonchliligidan iborat bo'lgan haqiqat printsipti (bu va keyingi tamoyil bir-biri bilan chambarchas bog'liq va ko'proq bolalarning jinsiy tarbiyasi bilan bog'liq); jinsiy tarbiyaning tabaqalashtirilgan va bosqichli tabiati; birlashtirish printsipti axloqiy muhit va gigiyenik sharoitlar (agar bola yashaydigan sharoitlar va uning muhiti ularga mos kelmasa, bolaga erkaklik yoki ayollik fazilatlarini singdirish mumkin emas).

Jinsiy tarbiyaning pedagogik tizimining mazmuni muhim tarkibiy qism bo'lib, uni batafsil o'rganmasdan, bolalarning jinsiy rolini ijtimoiylashtirish muammolarini muvaffaqiyatli hal qilish mumkin emas. Jinsiy tarbiya bo'yicha barcha pedagogik ishlar va usullarni 4 ta yo'nalishga bo'lish mumkin:

jinsiy-rol	gender-rol	bolalarni	odamlarning
sotsializatsiyasining kognitiv komponentining diagnostikasi bo'yicha ish;	xulq-atvorini shakllantirish ustida ishlash;	tug'ish jarayoni bilan tanishtirishga qaratilgan ishlar;	oiladagi aloqalari va ularning ijtimoiy va oilaviy rollari haqida g'oyalarni shakllantirish ustida ishlash.

Masalan, gender-rol sotsializatsiyasining kognitiv komponentining diagnostikasi bo'yicha ishlar bolalarning jinsini, uning xususiyatlarini, hissiy afzalliklarini, o'yinlar va o'yinchoqlarga bo'lgan afzalliklarini, adabiy qahramonlarni idrok etishni aniqlash bo'yicha bilim va ko'nikmalarini aniqlashga qaratilgan. Va keyingi ish yo'nalishi

odamlarning oiladagi aloqalari, ularning ijtimoiy va oilaviy rollari haqidagi g'oyalarni shakllantirish bilan bog'liq bo'lishi mumkin. U bolalarni nasl-nasabning ayrim jihatlari, bolaning fiziologik va ijtimoiy rivojlanish istiqbollari, ota-onalarning oiladagi vazifalari bilan tanishtirishni o'z ichiga oladi. Gender-rol xulq-atvorini shakllantirish bo'yicha ishlar bolalarni erkaklik va ayollik fazilatlarini, turli xil faoliyatdagi erkaklar va ayollarning namoyon bo'lishi va afzalliklari, ularning oiladagi roli, ko'nikma va xulq-atvor ko'nikmalari bilan tanishtirishga qaratilgan. shuningdek, bolalarda go'zallik, sevgi, mehr-oqibat tushunchalariga bo'lgan munosabatni rivojlantirish va guruhda qizlar va o'g'il bolalar o'rtasida bu munosabatlarni shakllantirish. Bu yo'nalish bolalarda u yoki bu jinsga ko'proq xos bo'lgan ma'lum tuyg'ularning namoyon bo'lishi va boshdan kechirishi uchun sharoit yaratish bilan bog'liq, masalan, o'g'il bolalarda mag'rurlik, jasorat, jasorat; g'amxo'rlik, hamdardlik, mehr - qizlarda. Jinsiy tarbiyaning mazmuni - bu ayol va erkakning sog'lom va yaxlit shaxsiyatini tarbiyalaydigan barcha narsa, ular o'zlarining fiziologik va psixologik xususiyatlarini etarli darajada anglab, his qila oladilar. Jamiyatda mavjud bo'lgan ijtimoiy va axloqiy me'yorlarga muvofiq va shu tufayli hayotning barcha sohalarida bir xil va qarama-qarshi jinsdagi odamlar bilan maqbul munosabatlarni o'rnatish. Ushbu jarayonning ko'p jihatlari psixoseksual farqlashning umumiy muammolari va jinsi va yoshi xususiyatlarini taqdim etish jarayonida ko'rib chiqiladi.

Jinsiy tarbiyaning maqsadlaridan kelib chiqib, uning bir nechta asosiy yo'nalishlari mavjud.

1. Psixologik erkaklik va ayollikni shakllantirishga va erkaklar va ayollar uchun optimal muloqot munosabatlarini o'rnatishga yordam beradigan gender-rol ta'limi.

2. Psixoseksual madaniyat va axloqiy talablar kontekstida jinsiy va erotik orientatsiya va jinsiy ongini optimal shakllantirishga qaratilgan jinsiy tarbiya.

3. O'zaro mas'uliyatli hamkorlik.

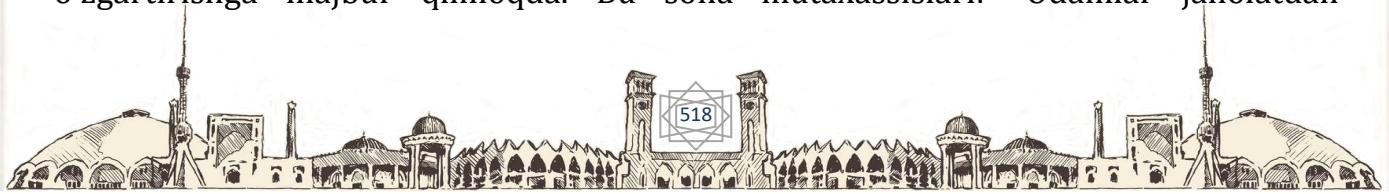
4. Ona va otaning bolalarga nisbatan rol o'ynash xulq-atvorini shakllantirish va optimal reproduktiv munosabatlarni rivojlantirishni o'z ichiga olgan mas'uliyatli otanalikka tayyorlash.

5. Jinsiy hayot, nikoh va ota-onalikning shunga bog'liqligini tushuntirish orqali sog'lom turmush tarzini shakllantirish.

6. Chekish, alkogolizm, giyohvandlik, tanosil kasalliklari va boshqalar kabi yomon odatlar.

Bu sohalar alohida, bir-biriga bog'liq bo'lmagan "darslar" mavzusiga aylanishi kerak bo'lgan alohida qismlar emas, balki hayotning birinchi yillaridan boshlab yaxlit jarayonning o'zaro bog'liq va o'zaro bog'liq qismlaridir.

Ammo, adolat uchun aytish kerakki, yoshlarning jinsiy xulq-atvori, ularning umumiy qabul qilingan chora-tadbirlarning buzilishi bilan bog'liq muammolar bugungi kunda jamoatchilikni tashvishga solayotgan bo'lsa-da, mamlakatimizda jinsiy tarbiyaga munosabat noaniq. Bizningcha, OITS tahdidi an'anaviy yondashuvlarni o'zgartirishga majbur qilmoqda. Bu soha mutaxassislari: "Odamlar jaholatdan

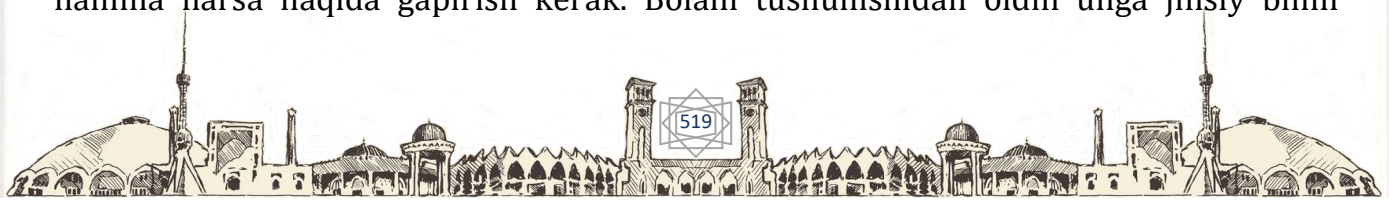
o'lmasligi kerak", deyishadi! Jamiyatimiz yoshlar salomatligini "xavfsiz jinsiy aloqa"ga o'rgatish yoshlarni buzadi, deb hisoblaydigan oqsoqollarning noto'g'ri qarashlariga qurbon qilmoqda. Ammo bir qarama-qarshilik bor: darsda yoki yaxshi aqlli kitobdan ma'lumot olgan o'smir shlyuzda salbiy ma'lumot to'plash uchun bormaydi. Venerik kasalliklarga chalingan o'g'il bolalar yoki homilador qizlar ko'p darajada nosog'lom qiziqish qurboni bo'lishadi. Qolaversa, o'smirlarning jinsiy manfaatlarini e'tiborsiz qoldirish, shubhasiz, ularning keksa avlod vakillari bilan tarqoqlik va tushunmovchilik sabablaridan biridir.

O'smirlarning qiziquvchanligining yana bir tomoni tabiiy hodisa bo'lib, u bolalar tanasida sodir bo'layotgan ko'plab o'zgarishlar bilan bog'liq. Va ularning har biri unga nima, qanday va nima uchun sodir bo'layotganini bilishni xohlaydi. Keyin uning qiziqishi qarama-qarshi jinsga o'tadi va dastlab u jinsiy orientatsiyadan mahrum. Va "bu haqidagi" savollar tabiatan juda mavhum, chunki Savol beruvchining aqli pokdir. Yana bir narsa shundaki, biz, kattalar, ularni "bizning buzuqligimiz" darajasida idrok qilamiz, qizarib ketamiz va to'satdan: "Hali erta, katta bo'lasiz, bilib olasiz". Shunday qilib, biz beixtiyor "tuzoq" qo'yib, o'spirinda jinsiy aloqada u o'zining voyaga etganligini isbotlay oladi degan fikrni kuchaytiramiz. Va kim 13-16 yoshda imkon qadar tezroq katta bo'lishni xohlamaydi!? Bizning muqaddas munosabatimiz intim hayotga qiziqish uyg'otadi va hech qanday huquqiy ma'lumot yo'q.

Ammo agar biz, kattalar, bolalarning savollariga javob berishga qaror qilsak, javob berishda biz esda tutishimiz kerak: biz faqat haqiqatni aytishimiz kerak, aks holda biz ertami-kechmi o'z versiyamizni boshqasiga o'zgartirishimiz kerak (yoki bola undan nimanidir o'rganadi) tashqarida). Shunda, ehtimol, u bizning unga nisbatan samimiy emasligimiz haqida fikrga ega bo'ladi va bu holatda u bizdan boshqa bunday narsalarni so'rashi dargumon; lekin agar bola bunday savollarni bermasa, bu bunday narsalar uni qiziqitirmaydi degani emas, ehtimol u allaqachon tomondan etarli ma'lumot olgan, keyin bu mavzuda gapirish uchun sabab topishingiz kerak, boshlang. o'zingiz. Shunday qilib, biz bolalarimizni yomon ta'sirlardan himoya qila olamiz.

Jinsiy aloqa natijasida bolalar tug'ilishi hammaga ma'lum. Yangi mas'uliyat va birinchi navbatda, ularni tarbiyalash zarurati paydo bo'ladi. Va ta'limning eng muhim, juda muhim bosqichi jinsiy bo'lib qoladi. Bu yerda biz bolalarga zarar keltirmaydigan va bizda "jinsiy aloqa iflosdir" degan etakchi formulaga ega bo'lmagan yondashuvni topishimiz kerak. Bolani jinsiy aloqaga tabiiy va tushunarli munosabatda bo'lishga o'rgatish kerak. Ammo o'smirlik yoki o'smirlik davrida bolaning shaxsiy hayotiga aralashish uchun jinsiy aloqaga ijobiy munosabatda bo'lmang. Yaxshi jinsiy tarbiya jinsiy aloqa haqida qayg'urmaslik, farzandlarimizning iffatini hurmat qilish, ularning savollariga javob berish va ularga jinsiy aloqa mavzusini yoqimli, qiziqarli, tabiiy va o'ta shaxsiy, tarzda tushuntirib borishimiz darkor.

O'smirlik davrida bolalarda hayz ko'rish kabi oddiy hodisalar haqida o'rgatish kerak. Hech narsani yashirmasdan, bu jarayonlarning tabiiy ekanligini ta'kidlab, hamma narsa haqida gapirish kerak. Bolani tushunishidan oldin unga jinsiy bilim

berish kerak (masalan, bolalar qayerdan kelganini va jinsiy aloqa nima ekanligini tushuntirish) - nima ekanligini bilsin va shubhali ma'lumotlardan sug'urta qiling. Agar bolalar maslahat so'rab bizga murojaat qilsalar, bu ular bizga ishonishlarini va ular bilan jiddiy gaplashishimizga ishonchlarini bildiradi. Ammo, agar biz to'satdan o'g'limizga yoki qizimizga biror narsa bo'lganini his qilsak, ular bilan ochiqchasiga gaplashishimiz kerak, lekin hech qanday holatda ularni qoramang. Agar siz bunday vaziyatda o'zingizni to'g'ri tutsangiz, bolalar hayotda mutlaqo tajribaga ega bo'lmasalar ham, hamma narsani tushunishadi.

Oddiy jinsiy hayotga ega bo'lgan ota-onalar o'z farzandlariga yaxshi maslahatchi bo'lishlari mumkin, ammo bizning jamiyatimizda bunday ota-onalar kam uchraydi, shuning uchun jinsiy aloqada tashvish paydo bo'ladi. Ularni yashirishning ma'nosi yo'q (ko'pchilik tabiatan insonga berilgan) va o'zini tutish yoki ma'ruza qilish yomon ta'lim usulidir. Agar biz o'z his-tuyg'ularimizni halol ifoda etsak, bu allaqachon yaxshi. Biz yaxshi tushunishimiz kerak bo'lgan bu mavzu murakkab va noaniq. Tabiiyki, bu borada ko'plab yondashuvlar, keng ko'lamli fikrlar mavjud. Jinsiy ta'lim tufayli pedagogik yuk ko'paymaydi, chunki uning asosiy qismini boshqa fanlarda eritish mumkin. Rivojlanishning turli darajalari va shaxsning psixologik profilini hisobga olish kerak. O'qituvchi tomonidan bolalarga kerakli umumiy ma'lumotlarni uzatish professionallik bilan ajralib turishi kerak. Maktabgacha ta'lim muassasalarida jinsiy tarbiya umuman amalga oshirilmaydi, faqat ba'zi o'qituvchilar o'g'il va qizlarga differentsial yondashuvni intuitiv ravishda amalga oshiradilar, o'g'il bolalarning qizlarga yordam berish va ularga yon berish, ularni xafa qilmaslik, ularni himoya qilish majburiyatlariga e'tibor berishadi. Shu bilan birga, shuni ta'kidlash kerakki, o'qituvchi oldida qiyin vazifa turibdi - o'g'il bolalar va qizlar o'rtasidagi do'stlikni rivojlantirish va shu bilan birga jinsiy farqlash jarayoniga to'sqinlik qilmaslik yo'llarini topish lozim.

Organizmning hayotiy faoliyati uchta umumlashtirilgan funktsiyani amalga oshirishdan iborat:

o'sish, rivojlanish va differentsiatsiya	moslashish va ko'payish	shaxsiy va murakkab funktsiyalarning butun tizimi (nafas olish, ovqat hazm qilish, chiqarish va boshqalar)
--	-------------------------	--

Bu funktsiyalarning har biri butun organizmning funktsiyasidir, ammo ko'payish, birinchi ikkitasiga nisbatan, tanadagi ikki guruh hujayralar mavjudligi bilan bog'liq: somatik (tana) va aslida reproduktiv (jinsiy). Deyarli har bir hayvon turlarining vakillari ikki jinsga bo'lingan - erkak va urg'ochi - bir xil hayot jarayonlariga ega, ammo naslni ko'paytirishda bir-birini to'ldiradi. Biologiya, ijtimoiy va psixologik fanlarda jinsiy aloqa tushunchasi noaniqdir. So'zning qat'iy ma'nosida jins - bu jinsiy

ko'payishni ta'minlaydigan organizmning morfologik va fiziologik xususiyatlarining kombinatsiyasi bo'lib, uning mohiyati pirovardida urug'lanishgacha kamayadi.

Xulosa o'rnida shuni aytish joizki, yoshlar o'zlarida paydo bo'lib boradigan allanechuk istaklarni hamisha ham jilovlab ololmaydi, qarama-qarshi jinsdagi o'z tengqurlari oldida endi o'zlarini noqulay his qiladigan bo'lishadi. Mana shu davrda yoshlar o'zlarini qiziqtiradigan ishlar bilan band bo'lsa, ko'ngli odamlarga xayrixohlik bilan to'lib-toshib tursa, ularda jins masalalariga odatdan tashqari qiziqish paydo bo'lmaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. G'.V.Shoumarov 'Oila psixologiyasi'
2. Семейная психология Шнайдер Л.Б
3. Шнейдер, Лидия Бернгардовна. Семейная психология. — М.: Деловая книга, 1999.
4. Каган В.Е. Воспитателю о сексологии. / В.Е.Каган.— М.: Педагогика. 1991. — 256 с.Кон И.С. Психология старшеклассника". Пособие для учителя./ И.С. Кон — М.: Просвещение. 1982. — 192 с.

